

ปรัชญาทางสังคมศาสตร์และการวิเคราะห์
ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของอับราฮัม ฮาโรลด์ มาสโลว์
Philosophy of Social Sciences and Analysis of
Abraham H. Maslow's Hierarchy of Needs Theory

อธิพัฒน์ วรนิธิภาคย์¹

Athiphat Voranithipak

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของอับราฮัม ฮาโรลด์ มาสโลว์ (Abraham H. Maslow's Hierarchy of Needs Theory) โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงปรัชญาสังคมศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย ประเด็นภาววิทยา ญาณวิทยา และวิธีวิทยา ผลจากการศึกษาพบว่า ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของอับราฮัม ฮาโรลด์ มาสโลว์ มีมุมมองเชิงภาววิทยาแบบพื้นฐานนิยม และมีฐานคติแบบประจักษ์นิยม, ด้านญาณวิทยามีฐานคติแบบปฏิฐานนิยมที่มุ่งเน้นการสร้างทฤษฎีที่ใช้เป็นหลักการทั่วไปเพื่อใช้ในการทำนายปรากฏการณ์ต่างๆ ในขณะที่ด้านวิธีวิทยามีฐานคติแบบปฏิฐานนิยมซึ่งเป็นการศึกษาแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยมีรูปแบบการอธิบายที่เน้นการกระทำซึ่งเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้อย่างชัดเจน

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม,

E-mail: Athiphat.v@gmail.com

Abstract

The aim of this research is to examine Abraham H. Maslow's Hierarchy of Needs Theory through a philosophical and social science lens, specifically by analyzing its Ontological, epistemological, and methodological aspects. The findings of the study indicate that Abraham Harold Maslow's Hierarchy of Needs theory exhibits a foundationalist ontological perspective. Additionally, it is rooted in empiricism, while its epistemology is based on positivism, emphasizing the creation of theories that serve as general principles for predicting various phenomena. Furthermore, the methodology employed follows a positivist approach, focusing on the study of the scientific method and employing an action-oriented explanatory model that is clearly evident.

Keywords: Hierarchy of needs theory, motivation, philosophy of social science, ontology, epistemology and methodology, positivism

บทนำ

การศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในด้านรัฐศาสตร์ ผู้ที่ศึกษาจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับหลักการและแนวความคิดทางปรัชญาสังคมศาสตร์ การเข้าใจเกี่ยวกับรากฐานของทฤษฎีนั้นๆอย่างถ่องแท้ ผ่านการใช้หลักการที่ได้จากปรัชญาสังคมศาสตร์มาเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ศึกษา ต่อยอด และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่จึงมีความสำคัญและเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ชัดเจนจนสามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันในทฤษฎีนั้น หรือความสัมพันธ์

ระหว่างทฤษฎีหนึ่งไปยังอีกทฤษฎีหนึ่งได้ในลักษณะที่เชื่อมโยงกันและสามารถนำองค์ความรู้ใหม่นี้ไปอภิปรายเปรียบกับงานวิจัยอื่นได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ แนวคิดของปรัชญาทางสังคมศาสตร์เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงรากฐานความคิดและคติความเชื่อที่เป็นแกนหลักซึ่งถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของงานวิจัยโดยกระบวนการของการศึกษาหรือการวิจัยจะประกอบด้วยหลักการพื้นฐานของปรัชญาสังคมศาสตร์ที่มีความสำคัญ และต้องทำความเข้าใจอยู่ทั้งหมดสามเรื่อง ได้แก่ ภาววิทยา (Ontology), ญาณวิทยา (Epistemology) และวิธีวิทยา (Methodology) ทั้งนี้ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของอับราฮัม ฮาโรลด์ มาสโลว์ จัดอยู่ในประเภททฤษฎีในกลุ่มแรงจูงใจ (Motivation Theory) จากนักจิตวิทยาชื่อ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) เป็นแนวคิดทางจิตวิทยา ว่าด้วยเรื่องของมนุษย์โดยทฤษฎีดังกล่าวนี้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ.1943 มีจุดเริ่มต้นมาจากการพยายามสร้างแรงจูงใจให้กับคนงานในอุตสาหกรรมโรงงานต่างๆ เพื่อกระตุ้นพวกเขาให้มีความกำลังใจในการทำงาน และจูงใจพวกเขาให้ทำงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยกล่าวว่าทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ จะถูกกระตุ้นให้สนองความต้องการขั้นพื้นฐานในลำดับต้น ก่อนที่จะพัฒนาความต้องการออกไปจากด้านล่างสู่ด้านบน ซึ่งจะเป็นความต้องการด้านกายภาพ (Physiological) ความปลอดภัย ความมั่นคง (Safety, Security) ความรัก หรือการเป็นเจ้าของ (Love, Sense of Belongings) ความเคารพ (Esteem) การบรรลุความหมายหรือความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-actualization) จากที่กล่าวมาข้างต้น การทำความเข้าใจทฤษฎีดังกล่าวกล่าวให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้โดยใช้หลักการที่ได้จากปรัชญาสังคมศาสตร์มาเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ศึกษาต่อยอดและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นทางผู้ศึกษาจึงได้นำทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของอับราฮัม ฮาโรลด์ มาสโลว์มาศึกษา และวิเคราะห์ตามหลักการของปรัชญาสังคมศาสตร์ทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านภาววิทยา, ด้านญาณวิทยาและด้านวิธีวิทยา ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นรากฐานที่มาของการสร้างองค์ความรู้ในทฤษฎีดังกล่าว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาใช้ประเด็นการวิเคราะห์ในทางภาววิทยา (Ontology) ญาณวิทยา (Epistemology) และวิธีวิทยา (Methodology) (สิริพรรณ นกสวน และ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2546:อนุสรณ์ ลิมมณี, 2542)

ภาววิทยา(Ontology) เป็นปรัชญาว่าด้วยมุมมองสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่ผู้ทำวิจัยทำการศึกษา ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นปฏิฐานนิยม คือ สภาวะความเป็นจริงของสิ่งที่ศึกษา ซึ่งดำรงอยู่จากความเป็นอิสระจากการรับรู้ของมนุษย์ และมุมมองที่เป็นปรปักษ์ต่อปฏิฐานนิยม คือ สภาวะความเป็นจริงของสิ่งที่ไม่เป็นอิสระจากการรับรู้ของมนุษย์ (สิริพรรณ นกสวน และ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2546 อ้างถึงใน จิตภาภีกรศิริกุล, 2565) กล่าวโดยสรุป ภาววิทยาหรืออภิปรัชญา เป็นสาขาปรัชญาที่ค้นคว้าคำตอบว่าความเป็นจริงหรือธรรมชาติของโลกคืออะไร

ญาณวิทยา (Epistemology) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่ผู้ทำวิจัยจะศึกษาหรือวิจัยกับตัวผู้ศึกษาและยังเป็นการศึกษาองค์ความรู้ (knowledge) และความเชื่อที่ได้รับการยืนยันว่า ถูกต้องแล้วและอะไรคือสิ่งที่ยืนยันว่าความเชื่อนั้นถูกต้องและชอบธรรมเป็นหลักการใช้เหตุผลเพื่อสร้างความชอบธรรม เป็นสิ่งที่เปี่ยมโน้มน้าวที่มีอยู่ในจิตใจหรืออยู่นอกจิตใจของมนุษย์หรือกล่าวได้ว่าญาณวิทยาเป็นขอบเขตของการศึกษาการสร้าง และการกระจายองค์ความรู้ในแขนงวิชาที่จะศึกษาวิจัย โดยปกติภาววิทยาจะต้องมาก่อนญาณวิทยาในการศึกษา ผู้ศึกษาควรมีพื้นฐานและความเข้าใจถึงจุดยืนของภาววิทยากับญาณวิทยาที่สัมพันธ์และสอดคล้องกัน เพื่อความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ (สิริพรรณ นกสวน และ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2546 อ้างถึงในจิตภาภีกรศิริกุล, 2565) กล่าวโดยสรุป ญาณวิทยาหรือทฤษฎีความรู้ เป็นสาขาปรัชญาที่ค้นคว้าหาคำตอบว่า มนุษย์รู้ความเป็นจริงของโลกและชีวิตนั้นได้อย่างไร

คุณวิทยาหรือวิธีวิทยา (Axiology or Theory of Value) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีที่นักวิทยาศาสตร์หรือนักวิชาการในแต่ละแขนงจะใช้แสวงหาความรู้ (Guba & Lincoln, 1994 : 108-109) อาทิ การตั้งคำถาม การวิจัย วิธีการค้นหา, หลักฐาน, ข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันจากภาววิทยาและญาณวิทยา แต่จะต้องเลือกใช้วิธีวิทยาที่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับภาววิทยาและญาณวิทยาของผู้วิจัยด้วย (Audi, 1999 อ้างถึงใน จิตามา ถิรศิริกุล, 2565) กล่าวโดยสรุปคุณวิทยาหรือวิธีวิทยาเป็นสาขาปรัชญาที่ต้องการค้นคว้าหาคำตอบว่ามนุษย์พึงปฏิบัติอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับความจริงของโลกและชีวิต (Anawuchsiriwong, 2005)

กล่าวได้ว่าความรู้ ประกอบด้วย 3 สิ่งที่เชื่อมโยงกันอยู่ คือ (1) ภาววิทยา (Ontology) หรือการกำหนดความรู้ ซึ่งเป็นการมุ่งหาคำตอบที่ว่าอะไรคือความจริง ความจริงมีอะไรบ้าง และเราสามารถค้นหาหรือทราบความจริงเหล่านั้น (Juangtragoon, 2008 : 93) เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติของความจริงว่าธรรมชาติของโลกคืออะไร ความจริงคืออะไร หลักฐานแสดงความจริงคืออะไร อันเป็น “การศึกษาความจริงสากลของภาวะ (Being) ในฐานะความจริงสูงสุดของสรรพสิ่ง” (Phradhammakosajarn, 2007 : 16) (2) ญาณวิทยา (Epistemology) คือการมุ่งหาความสัมพันธ์ระหว่างความจริงกับผู้แสวงหาความจริงว่าเป็นอย่างไร ถ้าหากความจริงนั้นมีเพียงสิ่งเดียวผู้แสวงหาจะสามารถทำอะไรในการจับสิ่งนั้น หากความจริงมีมากมายหลากหลาย ผู้แสวงหาจะมีแนวทางอย่างไรในการทำความเข้าใจและอธิบายสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นคำถามเกี่ยวกับต้นกำเนิดและธรรมชาติของความรู้ และการสร้างความรู้ หรือ “ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge) ที่ศึกษาว่าเรารู้ความจริงได้อย่างไรดังนั้น ญาณวิทยาจึงสัมพันธ์กับอภิปรัชญา ญาณวิทยาตอบปัญหาว่าด้วยบ่อเกิดความรู้และมาตรการสำหรับตัดสั่นความถูกผิดของความรู้” (Phradhammakosajarn, 2007: 16) และ (3) คุณวิทยาหรือวิธีวิทยา (Axiology or Theory of Value) เป็นการบอกให้รู้ ว่าผู้แสวงหาจะสามารถค้นหาสิ่งที่เป็นความ

จริงหรือความเชื่อได้อย่างไร เครื่องมืออะไร ที่จะถูกนำมาใช้เพื่อค้นหาความจริง (Guba, 1990; Lincoln & Guba, 1994) ซึ่งข้อแนะนำข้างต้นมีความสัมพันธ์กับ ข้อตกลงทางธรรมชาติของความจริง (Prilleltensky, 2006) เป็นการกำหนด กระบวนการหรือเทคนิคที่ชอบที่จะใช้ในการวิจัยโดยพิจารณาในประเด็นที่ว่าความ เชื่อมโยงแบบเหตุและผลของข้อมูลเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด (Juangtragoon, 2008 : 94)

ผลการศึกษา

ในการศึกษาทฤษฎีทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของอับราฮัม ฮาโรลด์ มาสโลว์ ตามกรอบแนวคิดสามารถวิเคราะห์ในประเด็นภาววิทยา ญาณวิทยา และวิธี วิทยา ได้ดังนี้ ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของอับราฮัม ฮาโรลด์ มาสโลว์จัดอยู่ ในประเภททฤษฎีในกลุ่มแรงจูงใจ (Motivation Theory) จากนักจิตวิทยาชื่อ อับรา ฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) เป็นแนวคิดทางจิตวิทยา ว่าด้วยเรื่องของมนุษย์ โดยทฤษฎีดังกล่าวนี้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ.1950 มีจุดเริ่มต้นมาจากการพยายามสร้าง แรงจูงใจให้กับคนงานในอุตสาหกรรมโรงงานต่างๆ เพื่อกระตุ้นพวกเขาให้มีความสนใจ ในการทำงาน และจูงใจพวกเขาให้ทำงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์เป็นเรื่องที่มุ่งประเด็นความ ต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งกำหนดโดยนักจิตวิทยา Abraham Maslow เป็น การจูงใจที่มีการกล่าวกันอย่างแพร่หลาย โดยมองว่าความต้องการของมนุษย์มี ลักษณะเป็นลำดับขั้นจากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุดเมื่อความต้องการในระดับหนึ่ง ได้รับการตอบสนองแล้วมนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ความต้องการของมนุษย์ทั้ง 5 ขั้นนี้จะเป็นลำดับขั้นกล่าวคือความ ต้องการจะเริ่มจากความต้องการระดับต่ำไปสู่ความต้องการระดับสูงกว่า ความ ต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมของ ผู้ปฏิบัติงานอีกต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นจึงจะเป็นเครื่อง

จงใจให้เกิดพฤติกรรมของพนักงาน โดยมีความเชื่อว่าผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานได้ผลดีและมีประสิทธิภาพได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจในงานจะเพิ่มความสนใจในงานและความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้นส่งผลให้เกิดผลผลิตที่สูงขึ้นอันเป็นผลลัพธ์คู่กันในเชิงภาววิทยาแบบพื้นฐานนิยมเชื่อว่าแรงจูงใจของมนุษย์สามารถถูกสร้างหรือถูกกระตุ้นขึ้นได้ ผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานได้ผลดีและมีประสิทธิภาพได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ปฏิบัติงานเพราะความพึงพอใจในงานเป็นการเพิ่มความสนใจในงานและเพิ่มความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้นย่อมส่งผลให้เกิดผลผลิตสูงขึ้นในทางตรงกันข้ามหากเกิดความไม่พอใจในงานแล้วย่อมก่อให้เกิดผลเสีย คือทำให้คนไม่สนใจไม่กระตือรือร้นส่งผลให้ผลผลิตตกต่ำดังนั้นหน้าที่ของผู้บริหาร คือจะต้องรู้วิธีที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ เพื่อจะให้งานบรรลุเป้าหมายและผลผลิตของงานสูงขึ้น ซึ่งสามารถวัดได้จากอัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณงานที่ทำเมื่อเทียบกับมุมมองเชิงภาววิทยาแบบประจักษ์นิยม กล่าวคือทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ได้ใช้การรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยสมมุติฐานตั้งต้นผ่านแนวคิดจากลำดับขั้นจากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุดโดยมีการกำหนดลำดับไว้อย่างชัดเจนในการศึกษาผ่านกลุ่มตัวอย่างจากพนักงานคนงานในอุตสาหกรรมโรงงานต่างๆซึ่งในแต่ละกลุ่มตัวอย่างนี้มีพื้นฐานที่แตกต่างกันในด้านของลักษณะอาชีพและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ต่างกัน โดยนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์และสรุปผล กระบวนการนี้จัดเป็นการศึกษาผ่านการเรียนรู้จากพฤติกรรมและความต้องการของมนุษย์ที่สามารถรับรู้ได้ผ่านสัมผัสทั้งห้า มีความเป็นอิสระจากการรับรู้ ซึ่งเป็นภาววิทยาแบบปฏิฐานนิยมที่ผู้ศึกษาสามารถสังเกต บันทึกความสม่ำเสมอของปรากฏการณ์ได้โดยอาศัยการศึกษาพิสูจน์ และทดสอบได้ด้วยวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์

ประเด็นที่ว่าด้วยญาณวิทยาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์อยู่บนพื้นฐานของจิตวิทยาว่าด้วย การจงใจกล่าวคือ ได้สร้างข้อสรุปที่เป็นทฤษฎีโดยมีรายละเอียดว่าด้วยความต้องการของมนุษย์ให้เป็นไปตามลำดับจากต่ำไปหาสูง

สามารถพิจารณาได้จากทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ซึ่งได้วางหลักไว้ว่า ผู้ปฏิบัติงานจะต้องถูกจูงใจ หรือกระตุ้นให้ปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการบางอย่างที่อยู่ภายในทฤษฎีนี้จะตั้งอยู่บนสมมติฐานสำคัญ 3 ประการ คือ (ธงชัย สันติวงษ์, 2543)

1) มนุษย์มีความต้องการและความต้องการจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ เฉพาะความต้องการที่ยังไม่ได้ตอบสนองความพอใจเท่านั้นจึงจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

2) ความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะถูกจัดลำดับความสำคัญจากความต้องการเบื้องต้นไปจนกระทั่งถึงความต้องการที่มีความซับซ้อน

3) บุคคลที่มีความต้องการในลำดับต่อไปก็ต่อเมื่อความต้องการในระดับที่ต่ำกว่าได้รับการตอบสนองความพอใจตามสมควรแล้ว

ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากแรงจูงใจในแต่ละระดับตามทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์จากทฤษฎีดังกล่าวในช่วงต้นสะท้อนแนวคิดญาณวิทยาแบบปฏิฐานนิยมกล่าวคือ ทฤษฎีนี้อยู่บนพื้นฐานของปรากฏการณ์ที่ประจักษ์ได้ด้วยสัมผัสทั้งห้ามุ่งเน้นการสร้างกฎหรือทฤษฎีในแบบนิรนัย ศึกษาโดยมีกรอบทฤษฎีและข้อสรุปได้มาจากทฤษฎี (deduction) คือ การศึกษาผ่านอธิบายว่า มนุษย์จะถูกกระตุ้นด้วยความต้องการตามลำดับชั้น ซึ่งในแต่ละชั้นมีผลต่อผู้ปฏิบัติงานโดยตรงและส่งผลโดยอ้อมให้การจูงใจเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงานโดยการพิสูจน์ข้อสมมติฐานเชิงทฤษฎีด้วยวิธีการหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งให้ความสำคัญกับความเป็นกลาง ปราศจากอคติ การจดบันทึก การทดลอง การสังเกต การเก็บข้อมูลเชิงตัวเลขที่ใช้ในการพิสูจน์ทดสอบ มีจุดมุ่งหมายในการทำงาน ดังนั้นจึงไม่ให้ความสำคัญกับการอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างลึกซึ้ง แต่เน้นการพิสูจน์ทฤษฎีเพื่อให้เห็นว่าถูกหรือผิด

ประเด็นที่ว่าด้วยวิธีวิทยาทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณที่ใช้ข้อมูลทางสถิติจากการตั้งสมมุติฐานมีลักษณะการออกแบบการวิจัยเป็นแบบการสุ่มตัวอย่างประชากรโดยนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์และทดสอบสมมุติฐานของทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์เพื่อใช้ในการพิสูจน์สมมุติฐานดังกล่าว มาสโลว์ได้ใช้วิธีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ลำดับชั้นความพึงพอใจในการทำงานมีอยู่ 5 ชั้นดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน เป็นต้น

2. ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or safety needs) เมื่อมนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้วมนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป เช่น ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน

3. ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (ความต้องการทางสังคม) (Affiliation or Acceptance needs) เป็นความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ความต้องการให้และได้รับซึ่งความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการได้รับการยอมรับ การต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น

4. ความต้องการการยกย่อง (Esteem needs) หรือ ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นความต้องการ การได้รับการยกย่อง นับถือ และสถานะจากสังคม เช่น ความต้องการได้รับความเคารพนับถือ ความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น สามารถจำแนกเป็น 2 ประเภทคือ

(1) การยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป เช่น การได้รับการเอาใจใส่ การได้รับเกียรติยกย่อง

(2) การยอมรับนับถือตนเอง เช่น ความปรารถนาที่จะไปสู่ความสำเร็จ (Achievement) ความเป็นตัวของตัวเอง (Independence) ความเชื่อมั่นในตัวเอง (Confidence) และ ความมีอิสระ (Freedom) โดยปกติบุคคลทั่วไปจะวัดความสำเร็จจากการทำงาน เช่น การเลื่อนขั้น การเพิ่มกำไรให้บริษัท การได้รับผลประโยชน์อื่นๆ ในการปฏิบัติงาน

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ ความต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นต้น จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์สามารถสรุปความต้องการออกได้เป็น 2 ระดับคือ ความต้องการในระดับต่ำ (Lower order needs) ประกอบด้วยความต้องการทางร่างกาย, ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง และความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ และความต้องการในระดับสูง (Higher order needs) ประกอบด้วยความต้องการการยกย่องและความต้องการความสำเร็จในชีวิต

กล่าวคือมาสโลว์ได้กล่าวถึงลำดับของความต้องการต่างๆของมนุษย์ว่าต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตามความสำคัญและสามารถยืดหยุ่นได้ เมื่อความต้องการเบื้องต้นได้รับบำบัดแล้วมนุษย์จะให้ความสนใจกับความต้องการขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ ความต้องการเหล่านี้เกิดเหตุผลที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ต้องการเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทฤษฎีของมาสโลว์มีพื้นฐานอยู่บนความคิดที่ว่า การตอบสนองแรงขับเป็นหลักการเพียงอันเดียวที่มีความสำคัญที่สุดซึ่งมีเบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ มาสโลว์มีหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับแรงจูงใจโดยเน้นในเรื่องลำดับขั้นความต้องการ เขามีความเชื่อว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีความต้องการอันใหม่ที่สูงขึ้นเมื่อความต้องการพื้นฐานได้รับการตอบสนอง เช่น ความมั่นคงความปลอดภัย อิ่มนอนหลับ ความต้องการอื่นจะเข้ามาทดแทน เป็นพลังซึ่งจูงใจให้ทำพฤติกรรม เช่น อาจเป็นความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น แรงจูงใจของคนเรามาจากความต้องการพฤติกรรมของคนเรามุ่งไปสู่การตอบสนอง ความพอใจซึ่งสอดคล้องในเชิงวิธีวิทยา ที่

ใช้วิธีการสังเกต และสร้างข้อสรุปที่ปราศจากอคติ โดยทุกปรากฏการณ์จะต้องสามารถอธิบายได้ตามลำดับไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือหักล้างได้ ซึ่งได้รับอิทธิพลทางการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ตามแนวทางของปรัชญาปฏิฐานนิยมที่เน้นการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อสร้างกฎทั่วไปในการทำนายปรากฏการณ์

สรุป

การศึกษาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์โดยการวิเคราะห์ทางปรัชญาสังคมศาสตร์ในประเด็นภาววิทยา ญาณวิทยา และวิธีวิทยาผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้ทฤษฎีทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์มีมุมมองในด้านภาววิทยาแบบพื้นฐานนิยมและมีฐานคติแบบประจักษ์นิยม, ด้านญาณวิทยานั้นสะท้อนแนวคิดฐานคติแบบปฏิฐานนิยมที่มุ่งเน้นการสร้างทฤษฎีที่ใช้เป็นหลักการทำนายเพื่อทำนายและคาดคะเนปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นและด้านวิธีวิทยาเป็นการศึกษาเชิงปริมาณจากการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการวิจัยแบบสุ่มตัวอย่างกลุ่ม ในเอกสารชื่อ “A Theory of Human Motivation” โดยการออกแบบการวิจัยได้สะท้อนถึงฐานคติแบบปฏิฐานนิยม ซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยมีรูปแบบการอธิบายที่เน้นด้านการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นชัดเจน และประจักษ์ได้แต่ไม่ได้สามารถทำนายปรากฏการณ์ผ่านการตั้งสมมุติฐานของทฤษฎีนี้ได้กับผู้ปฏิบัติงานทุกกลุ่ม หรือต่างบริบทสภาพแวดล้อม

ทั้งนี้ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ยังมีจุดที่ต้องเติมเต็มและเพิ่มเติม เพราะทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์มาสโลว์เน้นการอธิบายอย่างเข้าใจง่ายเพราะอ้างถึงความต้องการทางด้านชีววิทยาและที่เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นความต้องการของมนุษย์ทุกคนอาจจะไม่เป็น 5 ขั้นตอนเป็นระบบอย่างทีกล่าวมาตามทฤษฎีเพราะไม่มีการวิจัยใดยืนยันและพิสูจน์ได้อย่างชัดเจน เป็นเพียงการคาดการณ์ตามสัญชาตญาณเพื่อความอยู่รอด นอกจากนี้ทฤษฎีดังกล่าวไม่ได้มองว่าการตอบสนองแต่ละขั้นต้องมีขนาดไหนจึงจะผ่านไปขั้นต่อไปได้ไม่ได้มีการระบุเป็น

ตัวเลขเชิงปริมาณที่วัดได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้มนุษย์ก็มีความต้องการที่มากมาย และแต่ละคนก็ต่างกัน เช่นคนหนึ่งมุ่งในด้านความมั่นคงในการทำงาน ต้องการเงินเดือนเพื่อดำรงชีพเท่านั้น ในขณะที่อีกคนต้องการงานที่ท้าทายความสามารถ ต้องการความก้าวหน้า ความสำเร็จ จะเห็นว่าทั้งสองคนนั้นมุ่งไปที่ความต้องการคนละด้านเพราะแต่ละคนมีแรงจูงใจที่แตกต่างกันดังนั้นจึงต้องการใช้แรงจูงใจที่ต่างกันในแต่ละลำดับขั้นด้วยทางผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติม คือ ในปัจจุบันความพึงพอใจในแรงจูงใจไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติงานให้ดี แต่การปฏิบัติงานที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะนำไปสู่ความพึงพอใจที่ยั่งยืนและแรงจูงใจพนักงานได้ดีว่า นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับยุคสมัยปัจจุบัน คือ ในปี 2023 คุณค่าของรางวัลที่พนักงานคาดหวังจะได้รับนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคลที่ต่างกัน เช่น เรื่องสวัสดิการและโบนัสประจำปี (Performance Evaluation) รวมไปถึงการปรับเงินเดือนประจำปีบางกลุ่มอาจมองว่าการขึ้นเงินเดือนประจำปีเป็นแรงจูงใจที่สูงกว่า การปรับโบนัสประจำปี หรือปัจจัยอื่นไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการของครอบครัว ซึ่งหากบทบาทของผู้ปฏิบัติงานที่ดำรงอยู่ในสถานะทางครอบครัวที่ต่างกัน เช่นหากมีภาระด้านครอบครัว หรือเป็นเสาหลักในการทำงานจะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับปัจจัยจูงใจในส่วนนี้ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้เข้ากับสถานการณ์และยุคสมัย เช่นลดเวลาในการทำงาน ยืดหยุ่นเวลาในการทำงาน และเพิ่มอิสระในการทำงานมากขึ้นแต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของชิ้นงานที่ต้องสัมฤทธิ์ผล หรือการทำงานจากที่บ้าน (Work from home) เพื่อลดเวลาในการเดินทางและความเครียดจากการจราจรติดขัดถือเป็นอีกหนึ่งแรงกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและลดการปะทะกับเพื่อนร่วมงานไปด้วย จากสถานการณ์ดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้างต้นพบว่าปัจจัยแทรกซ้อนอื่นๆซึ่งในบางครั้งอาจจะกลายมาเป็นปัจจัยหลักของพนักงานบางคนโดยไม่ได้เป็นไปตามหลักทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์สิ่งเหล่านี้จะทำให้การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบัน

มีความซับซ้อนมากกว่าเพียงการปัจจัยจุดตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์สามารถอธิบายได้เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป

บรรณานุกรม

- กมลพร กัลยาณมิตร. (2552). *ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
กรุงเทพธนบุรี
- กรชิ สินสนธิ์. (2539) *วัฒนธรรมและพฤติกรรมกรรมการสื่อสารในองค์กร*. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขมมารี รักษ์ชูชีพ. (2551) *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : บริษัท ธานเพรส
จำกัด.
- ชนิดา จิตตรุทธะ. (2560) *ทฤษฎีองค์การ: ปรัชญา กระบวนทัศน์ และแนวคิด*.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพงษ์ บุญจิตราตุล. (2543) *ก้าวเข้าสู่ผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ : องค์กรศิลปการพิมพ์.
- พยอมวงศ์สารศรี. (2545) *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : สุภา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543) *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา.
- พวงเพชร วัชรอยู่. (2549). *แรงจูงใจในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว. (2542) *มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร*. กรุงเทพฯ : พิทักษ์อักษร.
- สมยศ นาวิการ. (2545) *การบริหาร*. กรุงเทพฯ : ประชาอุทิศการพิมพ์.
- สิริพรรณ นกสวน และเอก ตั้งทรัพย์วัฒนา. (2546). *คำและแนวความคิดในรัฐศาสตร์
ร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ:
ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.

วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ

Thai Research and Management Journal

อนุสรณ์ ลิ้มมณี.(2542). *การอธิบายกับการวิเคราะห์ทางการเมืองข้อพิจารณาเบื้องต้นในเชิงปรัชญาสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพินทร์ ชูชม, อัคราสุขารมณณ์ และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2553). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวงาน กับคุณภาพชีวิต*. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 16(2):

Anawuchsirivong, T. (2 0 0 5). *Basic Philosophy in Communication Studies.Unit 1. In The Philosophy of Communication Philosophy and Communication Theory*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.

Juangtragoon, J. (2008). *Qualitative Research: Knowledge Building Tools for National Development (1) Paradigms, Strategies and Research Methods*. Bangkok: Business Law Center International Company Limited.

Kenaphoom, S. (2013). *Journalism Research*. Pathum Thani: Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the royal patronage.

Kenaphoom, S. (2013). *Creating Conceptual Frameworks for Research and Creating Strategies from Research bases in Public Administration*. Teaching Mahasarakham Rajabhat University.

Khun, Thomas. (1970). *“The Structure of Scientific Revolution”*. Chicago : University of Chicago.

Lincoln, Y. Phradhammakosajarn. (2007). *Greek Philosophy: Origins of Western Wisdom*. (6th Edition). Bangkok : Siam Printing.

Prilleltensky, I. (2006). *Community Psychology: In Pursuit of Well-being and Liberation, Department of Human and Organizational*

Development, Vanderbilt University. Retrieved September 10, 2009 from <http://people.vanderbilt.edu/~isaac.prilleltensky/teaching.html>

Phradhammakosajarn. (2007). *Preliminary Research*. (2nd Edition). Bangkok : Suweeriyasarn.

Suwan, M. (2001). *Research Methods in Social Science and Humanities*. Bangkok : Odeon Store Printing.

Von Wright, G. H. (1971). *Explanation and Understanding*. New York: Cornell University Press

Denzin, N. K., & Yvonna S. Lincoln. (Eds.). (1998). *The Landscape of Qualitative Research : Theories and Issues*. Thousand Oaks, CA:Sage

Guba, E. G. (1990). *The Paradigm Dialog*. (E.G. Guba, Ed.) Newbury Park. California : SAGE.

Imsiri, P. (2010). *Readings in the Philosophy of Social Science*. Massachusetts: MIT Press.

Soththiphan, S. (2002). Skinner, B.F. *The Behavior of organisms: An experimental analysis*. New York: Appleton-Century.

Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., & Osborn, R. N. (2003). *Organizational Behavior*. New York: John Wiley & Sons, Inc.,